

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026.gada 30.martā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Laura Konošonoka, senatori Jānis Pleps un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „VERTUM” pieteikumu par Valsts vides dienesta 2022.gada 18.marta lēmuma Nr. 7.3/CS/887/2022 atcelšanu, sakarā ar SIA „VERTUM” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts vides dienests (turpmāk – dienests) pieteicējai – SIA „VERTUM” – piederošās zemes vienības un tajā esošo būvju pārbaudes laikā 2021.gada 30.septembrī konstatēja, ka tajā atrodas atkritumi – maisi ar alumīnija sārņiem –, kuru uzglabāšana attiecīgajā teritorijā nav atļauta. Dienests arī konstatēja, ka pārbaudes laikā maisi ar alumīnija sārņiem tika izvesti uz blakus īpašumu.

Nākamajā dienā dienests atkārtoti pārbaudīja pieteicējas īpašumu un konstatēja, ka pieteicējai piederošā būvē uzglabājas pieci maisi ar alumīnija sārņiem, bet 150 maisi ir novietoti blakus īpašumā – SIA „ALUMEN” apsaimniekotajā teritorijā.

Dienests uzdeva pieteicējai nekavējoties nodot gan tās īpašumā, gan blakus īpašumā prettiesiski novietotos atkritumus komersantam, kas ir saņēmis atbilstošu atļauju atkritumu apsaimniekošanai.

[2] Nepiekrītot dienesta lēmumam, pieteicēja vērsās tiesā. Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja nav atkritumu faktiskā radītāja, līdz ar to tā nav pareizais tiesību subjekts, kuram ir pienākums sakārtot sev piederošo un blakus īpašumu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu noraidīja. Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un spriedumu pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai pamatoti uzlikts pienākums nodot SIA „ALUMEN” apsaimniekotajā teritorijā novietotos 150 maisus ar alumīnija sārņiem atkritumu apsaimniekotājam, kuram ir atļauja attiecīgo atkritumu apsaimniekošanai.

[3.2] Dienests pamatoti secināja, ka 150 maisos esošo atkritumu radītāja bija SIA „DMT Daugavpils”, kura /Adrese A/, veica alumīnija kausēšanas darbus līdz tās darbības pārtraukšanai 2018.gadā. Tā kā SIA „DMT Daugavpils” ir likvidēta 2020.gadā, bet pieteicējai piederēja nekustamais īpašums, kurā bija novietoti 150 maisi ar atkritumiem, un pieteicēja šos atkritumus neatļauti pārvietoja uz SIA „ALUMEN” apsaimniekoto teritoriju, tai saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturto daļu pamatoti tika uzdots šos atkritumus nodot atkritumu apsaimniekotājam. Apstākļi, ka šiem atkritumiem bija materiāla vērtība un tie varēja tikt izmantoti atkārtoti, nenozīmē, ka tie bija zaudējuši atkritumu statusu.

[3.3] Nav pamata uzlikt citam subjektam pienākumu nodot atkritumus apsaimniekotājam. Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka pēc SIA „DMT Daugavpils” izslēgšanas no komercreģistra rīcība ar atkritumiem piekrīt valstij. No Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtais daļas izriet, ka ar priekšmetiem, kas atbilst atkritumu jēdzienam, zemes īpašniekam vai attiecīgo atkritumu radītājam prioritāri jārikojas minētajā tiesību normā norādītajā kārtībā. Valsts izskatāmajā gadījumā nav ne zemes īpašniece, ne atkritumu radītāja, tādēļ tai nav jāpilda Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtajā daļā norādītais pienākums.

[4] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Tā kā lietā ir noskaidrota atkritumu radītāja – likvidētā SIA „DMT Daugavpils” –, atbildība par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam jāuzņemas šo atkritumu faktiskajai radītājai, nevis pieteicējai kā zemes īpašniecei. Tā kā pēc SIA „DMT Daugavpils” likvidācijas tās radītos alumīnija sārņu atlikumus pārņēma SIA „ALUMEN”, atbildība par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam jāuzņemas SIA „ALUMEN”.

[4.2] Nav būtiski, ka atkritumi kādā brīdī atradušies pieteicējas īpašumā, jo atkritumu patiesā radītāja vienmēr ir bijusi zināma.

[4.3] Ja SIA „ALUMEN” nav uzskatāma par atkritumu pārņēmēju un SIA „DMT Daugavpils” ir alumīnija sārņu atkritumu radītāja un pēdējā zināmā un pierādāmā īpašniece, atbilstoši Komerclikuma 317.panta trešajai daļai pēc SIA „DMT Daugavpils” likvidācijas un izslēgšanas no komercreģistra visa pāri palikusī manta, tostarp maisi ar alumīnija sārņiem, piekrīt valstij, kura ir atbildīga par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam. Pieteicējai noteiktais pienākums nodot atkritumus un segt ar to nodošanu saistītās izmaksas nav samērīgs.

[5] Dienests paskaidrojums par kasācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[6] Kasācijas kārtībā pārbaudāms, vai apgabaltiesa ir pareizi piemērojusi Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturto daļu un pamatoti atzinusi, ka pienākums nodot apsaimniekotājam atkritumus un segt radušās izmaksas ir uzliekams pieteicējai kā zemes īpašniecei.

[7] Latvijas Republikas Satversmes 115.pants ietver valsts pienākumu aizsargāt vidi un jebkuras personas tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Pienākumu rūpēties par vides saglabāšanu un uzlabošanu valsts citstarp īsteno, Atkritumu apsaimniekošanas likumā paredzot kārtību, kādā apsaimniekojami atkritumi. Saskaņā ar minētā likuma 2.pantu atkritumu apsaimniekošanas noteiktās kārtības mērķis ir aizsargāt vidi, cilvēku dzīvību un veselību, novēršot atkritumu rašanos, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu un reģenerāciju, kā arī veicinot dabas resursu efektīvu izmantošanu un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu. Tādējādi likumdevējs ir izveidojis sistēmu, kādā apsaimniekojami atkritumi, lai tiktu aizsargāta vide, cilvēku dzīvība un veselība.

[8] Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta pirmā daļa noteic vispārīgu principu, ka darbības ar atkritumiem – savākšana, pārkraušana, šķirošana, uzglabāšana, reģenerācija, apglabāšana – notiek tikai tam paredzētajās vietās.

Subjektus, kuri ir atbildīgi par zemes īpašumā prettiesiski novietotu atkritumu apsaimniekošanu, nosaka minētā likuma 15.panta ceturtnā daļa. Atbilstoši šai tiesību normai zemes īpašnieks, kura īpašumā tiek prettiesiski novietoti sadzīves, būstamie un ražošanas atkritumi tam neparedzētā vietā, nodod tos atkritumu apsaimniekotājam, kurš ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu apsaimniekošanai, sedz šo atkritumu apsaimniekošanas izmaksas un ir tiesīgs prasīt zaudējumu atlīdzību no šo atkritumu radītāja. Ja attiecīgo atkritumu radītājs ir noskaidrots, atkritumu apsaimniekošanas izmaksas sedz attiecīgo atkritumu radītājs.

Tāpat par zemes īpašumā prettiesiski novietotu atkritumu apsaimniekošanu var būt atbildīgs gan zemes īpašnieks, gan attiecīgo atkritumu radītājs. Turklāt, ja attiecīgo atkritumu radītājs ir noskaidrots, atbildība par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam ir jāuzņemas šo atkritumu faktiskajam radītājam, nevis zemes īpašniekam (sal. *Senāta 2020.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-631/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0929.A420160218.11.S](#), 9.punkts*).

[9] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka konkrētajā gadījumā atkritumu radītājs ir zināms, tādēļ pieteicējai kā zemes īpašnieci nav jāuzņemas atbildība par atkritumu apsaimniekošanu.

Vispārīgi šāda atziņa ir pareiza, jo tā atbilst Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtnajā daļā ietvertajam regulējumam par atkritumu radītāju kā primāro atbildīgo par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam.

Vienlaikus jāņem vērā izskatāmā gadījuma apstākļi, proti, tas, ka pieteicējas kā zemes īpašnieces norādītā atkritumu faktiskā radītāja – SIA „DMT Daugavpils” – ir beigusi pastāvēt, jo ir likvidēta un izslēgta no komercreģistra. Tas nozīmē, ka minētajai kapitālsabiedrībai vairs nepiemīt tiesībspēja, proti, spēja būt apveltītai ar tiesībām un pienākumiem, tostarp tādiem, kas izriet no Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtnās daļas. Tāpat, lai arī atkritumu faktiskais radītājs ir identificēts, tas vairs nepastāv, tādēļ tam nevar uzlikt publiski tiesisku pienākumu nodot atkritumus apsaimniekotājam. Šādos apstākļos, kad nav iespējams vērsties pret faktisko piesārņotāju, atbildība par prettiesiski novietotajiem atkritumiem ir jāuzņemas zemesgabala īpašniekam.

[10] Senāts jau iepriekš ir atzinis: lai arī šāda pieeja sākotnēji varētu šķist netaisnīga, jo pienākums nodot atkritumus apsaimniekotājam (un attiecīgi segt ar šo pienākumu saistītās izmaksas) var tikt uzlikts personai, kura nav piedalījies zemesgabala piesārņošanā, tomēr Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtnās daļas mērķis nav meklēt un sodīt zemesgabala patieso piesārņotāju, bet gan aizsargāt vidi, cilvēku dzīvību un veselību (*Senāta 2020.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-631/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0929.A420160218.11.S](#), 11.punkts*). Arī Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka ir pieļaujams tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā zemes īpašnieki var tikt noteikti kā solidāri atbildīgi par videi nodarīto kaitējumu, neprasot konstatēt cēloņsakarību starp minēto īpašnieku rīcību un konstatēto piesārņojumu (*Eiropas Savienības Tiesas 2017.gada 13.jūlija sprieduma lietā „Túrkevei Tejtermelő Kft.”, C-129/16, [ECLI:EU:C:2017:547](#), 63.punkts*).

[11] Pieteicēja kasācijas sūdzībā norāda uz vairākiem alternatīviem tiesību subjektiem, kuri tās ieskatā ir atbildīgi par atkritumu nodošanu apsaimniekotājam: SIA „ALUMEN” vai valsts kā likvidētās SIA „DMT Daugavpils” mantas pārņēmēja.

Senāts konstatē, ka pieteicējas arguments par SIA „ALUMEN” kā atbildīgo personu balstās pieņēmumā par šīs sabiedrības tiesisku saikni ar strīdus atkritumiem, proti, ka tā ir strīdus atkritumu radītāja vai arī pārņēmusi atkritumus no likvidētās SIA „DMT Daugavpils”. Tomēr, kā izriet no pārsūdzētā sprieduma, apgabaltiesa ir secinājusi, ka SIA „ALUMEN” nav atzīstama par strīdus atkritumu radītāju un ka atkritumi sākotnēji nav atradušies SIA „ALUMEN” apsaimniekotajā teritorijā. Apgabaltiesa, izdarot šo secinājumu, ir vērtējusi arī SIA „ALUMEN” prokūrista /Persona A/ liecību, uz kuru kasācijas sūdzībā norādījusi pieteicēja. Tāpat apgabaltiesas secinājums par SIA „ALUMEN” saistību ar strīdus atkritumiem nav patvaļīgs, bet gan balstīts lietā iegūto pierādījumu novērtējumā. Senātam nav pamata pārskatīt šo secinājumu, jo lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu pārvērtēšana atbilstoši Administratīvā procesa likuma 325.pantam nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

Senāts arī norāda, ka valsts saskaņā ar Komerclikuma 317.panta trešo daļu pārņem likvidētas kapitālsabiedrības atlikušo mantu, nevis kļūst par šīs kapitālsabiedrības vispārējo saistību un tiesību pārņēmēju. Atkritumu radītāja statuss un no tā izrietošais pienākums saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturto daļu nodot atkritumus apsaimniekotājam ir personiska, ar konkrētās kapitālsabiedrības saimniecisko darbību saistīta publiski tiesiska saistība, kas izbeidzas līdz ar šīs kapitālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Valsts, pārņemot likvidētas kapitālsabiedrības mantu, neiegūst atkritumu radītāja statusu un no tā izrietošos pienākumus, tostarp pienākumu segt apsaimniekošanas izmaksas par atkritumiem, kas tikuši radīti likvidētas kapitālsabiedrības darbības laikā citai personai piederošā nekustamajā īpašumā.

[12] Apkopojot minēto, Senāts atzīst, ka kasācijas sūdzības argumenti nav pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 20.decembra spriedumu, bet SIA „VERTUM” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

